

Uffe Ellemann-Jensens tale ved Venstres landsmøde

Taler

Uffe Ellemann-Jensen
Partiformand for Venstre

Dato

22. september 1991

Sted

Odense

..”at al mørkhed svinder...” Sjældent har Jakob Knudsens gamle morgensalme passet så godt som netop nu. Hvor mørkheden svinder i Verden omkring os. En del her i salen husker vel Churchills berømte tale i 1946, da han sagde “... et jerntæppe har sænket sig tværs over kontinentet.” Den tale har indskrevet sig så eftertrykkeligt i historien, at vi alle kender den. Pludselig virker den nu selv som historie. Men længe varede det, før den kom til det. Den verden, sætningen om jerntæppet beskriver, det er jo den, vi i min generation har kendt, faktisk kun har kendt. Vekslede grader af kold og varm krig, små og spæde tøbrud, konfrontation — en verden, der syntes uforanderligt opsplittet i et øst og Vest.

Vi vænnede os til det. Vi levede med det. Og vi lærte næsten at affinde os med det. Det sidste var måske i virkeligheden det mest farlige. “Affinde sig” og “opgive” er ikke langt fra hinanden. Vi talte om afspænding. Vi talte om fredelig sameksistens. Ikke at det var forkert at gøre det. Under de givne forhold var det den eneste rationelle politik. Men bag det lurede nok alligevel hos mange forestillingen, at “det kan ikke være anderledes”. Og den var farlig. Farlig fordi den var forkert — og farlig fordi den i situationer førte til, at egne idealer og værdier ikke blev præsenteret så stærkt, som de burde. Vi, der gjorde det alligevel, fik så skudt i skoene, at vi var koldkrigere. At vi i virkeligheden ikke ville afspændingen. Jo, vist ville vi det. Men vi ville ikke opgive klart at markere, hvad vi stod for. Og heller ikke opgive at markere, at det vi stod for, var et helt andet samfundssystem, et helt andet menneskesyn. Og at det var det, der var det menneskeværdige. Og så gik det heldigvis sådan, at en klog franskmand, der skrev en meget tyk bog for omtrent 150 år siden, på helt forbavsende vis ramte rigtigt. Det er Alexis de Toqueville og hans berømte bog om “Demokrati i Amerika” jeg taler om — han skrev hundredevis af sider om demokratiets uafvendelige sejrs-march. Han fik ret. Som en stormflod, væltende alle diger, brød det frem, brød det igennem. Folket gik på gaden. Folket ville ikke mere.

Væk med tyranniet. Væk med forløjetheden. Væk med nomenklatura. Væk med partiet. Væk med privilegierne. Væk med censuren. Væk med det hele! Og som et korthus brasede det sammen. I det ene central— og østeuropæiske land efter det andet. Og til sidst i Sovjetunionen selv. 1989, 1990, 1991 vil komme til at indskrive sig i historien som store årstal. Det er en revolution, vi har oplevet. Og vi har følt suset fra hele den ufattelige kraft, det ord repræsenterer. Intet kan standse den. En sandhed, der for sent gik op for den triste samling “apparatchikker” bag det mislykkede statskup i Moskva i sidste måned. Og selv om det skulle være lykkedes for dem, ville de maksimalt have kunnet forhale udviklingen for en stund. Systemets skæbnetime var kommet. Det virkede ikke, og folket ville ikke mere. Og så står vi der. Glade, fordi det gik som vi gerne ville. Men betuttede fordi det gik og går så stærkt. For en eller anden form for orden, det skal der jo skabes, og en ny og mere positiv stabilitet skal opbygges. Men hvordan skal det gøres? Af hvem skal det gøres? Og hvor skal resurserne komme fra? Eller sagt med andre ord: Hvorledes undgår vi, at glæden over den nyvundne frihed hos vore central— og østeuropæiske fæller forvandles til modløshed og kynisme i en ny hverdag, som ganske vist er fri, men til gengæld fuld af næsten uoverskuelige Økonomiske, økologiske, sociale og politiske problemer? Hvorledes undgår vi det? Her vil jeg gerne være glasklar: Det gør vi kun ved selv at bringe ofre. I alle de sammenhænge, hvor vores indsats vil kunne gøres op i penge, da

vil det koste. Det er penge, som vi kan betragte som en langtidsinvestering. De skal nok komme igen med renters rente. Det vil være en god investering. Men det er penge, der skal findes nu, private såvel som offentlige midler, nationale såvel som internationale. Og der bliver tale om overflytning af altid knappe ressourcer, som kunne have været anvendt andetsteds. Men — hvis dette skal bære igennem, og bære igennem stabilt, har vi brug for europæiske strukturer, som kan bære — og bære mere, end de gør for øjeblikket. Vi skal derfor tage yderligere skridt i den internationalisering og integration, som har været det fremmeste kendetegn ved udviklingen i Vesteuropa siden 50’erne. De redskaber, som vi med flid har udviklet over de sidste tiår i Vesteuropa, og som har gjort, at det idag er utænkeligt og umuligt at der påny kan opstå krig mellem vore lande, er præcis den samme recept, vi nu skal anvende på hele Europa. Skabe et forpligtende netværk af økonomiske og politiske forbindelser, som får deres egen dynamik.

Derfor har vi hverken råd eller tid til at “hygge os i smug”. Det er nu, det gælder.

Vi har lige så lidt råd eller tid til at skyde os ind under, at det må denne verdens “store” klare — vi er jo under alle omstændigheder for små osv, osv. Alt det må væk. Vi står med en helt enestående chance til at skabe noget nyt og bedre. Den chance kommet ikke igen. Den chance kommet ikke en gang hver generation. Vi, der er her i dag, har den udfordring, det privilegium virkelig at kunne bidrage til at forme fremtiden, Det giver et kolossalt ansvar. Og de store chancer har en bagside, der hedder lige så store risici. Det er under indtryk heraf, at regeringen har højnet den danske udenrigspolitiske profil. Vi har gjort det hele kompasset rundt, og vi har gjort det bevidst. Vi har som det eneste EF—land fremlagt et komplet og omfattende sæt forslag til EFs regeringskonference om politisk union. Vi har været

bannerførere for de baltiske lande i deres uafhængighedskamp. Der er ikke det Central— og østeuropæiske land, hvor vi før omvæltningerne ikke med flid kontaktede alle oppositionelle og dissidenter, og efter omvæltningerne med tilsvarende flid har markeret os i forreste række. Og — vil jeg gerne tilføje — det har vi så gjort med den troværdighed, det giver at have været på banen, før det stod klart hvad fremtiden ville bringe. Vi har været værter for det første NATO—udenrigsministermøde i Danmark i 18 år. Vi har haft “Olfert Fischer” i Golfen. Vi har danske bevæbnede FN—vagter i Irak — det største hold, noget land stiller. Vi har danske observatører i Jugoslavien. Vi’ har placeret demokrati og menneskerettigheder som centrale elementer i vores bistandspolitik, ikke blot i ord, men også i gerning. Jeg kunne have gjort opregningen længere, men dette må række. For det, jeg dermed vil sige, er i virkeligheden, at vi er aldeles ikke for små, at vi har betydelige muligheder for at gøre os gældende, at der faktisk bliver lyttet til os, og — sidst men ikke mindst — at vi som lille land i en række situationer er mere manøvredegytge og i stand til at sige og gøre, hvad andre og større lande måske nok føler er rigtigt, men på grund af andre interesser selv på tidspunktet har svært ved at føre i marken. Vores Baltikum—politik er det bedste og klareste eksempel. Men det er klart, at en sådan aktiv linje også kan indebære risiko for os. Der er ikke råd til mange fejltrin. Vi skal analysere rigtigt, have vore prioriteter og vore argumenter klare og stærke. Vi skal ville noget. Og det vil vi. Lad mig kort og kontant med blik på fremtiden ridse op, hvordan Venstre ser vore prioriteter. EF skal markant styrkes. Det betyder, at vi skal acceptere en større grad af integration. Det er nødvendigt. EF er allerede i dag den centrale aktør på den europæiske scene, økonomisk og politisk. Men EF skal kunne skuldre nye medlemmer — de nye demokratier i Central— og østeuropa og (forhåbentlig) alle de gamle demokratier i Norden. Og EF skal kunne klare de

sikkerhedspolitiske udfordringer i Europa, som påføres af Fællesskabets økonomiske og politiske tyngde — det illustreres jo allerede af Jugoslavien.

Jeg vil ikke her tage tid til en lang diskussion om Vestunionen. Kun vil jeg stilfærdigt gøre opmærksom på, vi slipper ikke for den. Det viser også situationen omkring Jugoslavien. Det vil være absurd, hvis Danmark skulle stå udenfor denne europæiske organisation, som efterhånden alle andre enten er med i, eller søger med i. Samtidig skal vi naturligvis arbejde for en bredere europæisk sikkerhedsstruktur, som bygger på Den europæiske sikkerheds— og samarbejdskonference, CSCE. Her er vi nu begyndt at skabe nye institutioner — konfliktforebyggelsecentret er et af dem — og andre vil følge efter. Men vi skal sikkert også i denne ramme til at tænke langt dristigere tanker — et europæisk sikkerhedsråd er en af disse tanker, som der er et indlysende behov for at virkeliggøre. Det er ikke mindst i CSCE's aleuropæiske ramme, hvor vi også har russere og nordamerikanere med, at vi kan skabe forudsætningerne for, at de nye demokratier i Central— og Østeuropa kan føle sig trygge. Vi skal samtidig passe på ikke at slippe taget i den organisation, som på enestående vis har givet os sikkerhed i over 40 år, NATO. Det er klart, at NATO har virket som stabilitetsanker i denne omvæltningperiode i Europa. Telefonsamtalen fra Jeitsin til NATO's generalsekretær midt under det ekstraordinære udenrigsministermøde i anledning af kupforsøget i Sovjetunionen taler for sig selv. Men det er lige så klart, at NATO skal reformeres — og det er vi da også i fuld gang med. Vi har også brug for NATO for at bevare det nære samarbejde over Atlanten. Man kan godt være europæer og atlantiker på én og samme gang, vil jeg gerne føje til. Og det er netop konstruktionen af netværket mellem det europæiske, det atlantiske og det europæiske, som bliver afgørende for vores sikkerhed og for stabiliteten på vores kontinent. Men først og sidst må vi være internationalister i bredeste forstand. Ingen kan mere end de små lande ønske sig stærke internationale organisationer, ikke bare fordi de tjener til at lede konflikter ind i ordnede baner, men fordi det er dem, der sikrer, at også det lille land får en fair behandling.

Derfor står FN højt på listen. I den kommende uge skal jeg for 10. gang holde det danske indlæg på FN's generalforsamling — og det glæder jeg mig særligt til i år. Det samarbejde mellem medlemmerne af Sikkerhedsrådet, som blev indledt i forbindelse med Golf—krigen, har nemlig for første gang i organisationens historie skabt en reel mulighed

for, at den fremsynede pagts bestemmelser faktisk alle bliver givet et indhold. Den chance kommer heller ikke så snart igen. Så her gælder det også om at udnytte mulighederne, mens de er der. Jeg har gjort særlig meget ud af disse mere overordnede udenrigspolitiske spørgsmål i år, fordi jeg finder det vigtigt, at vi i Venstre tegner en retning og perspektiv. Det er det, der netop nu er det vigtigste. Vi skal mere end måske nogensinde før være os vort internationale ansvar bevidst. Det er store ord. Jeg tror ikke, de er for store. Har vi så i vores måde at indrette det danske samfund på ladet os påvirke af begivenhederne i Verden omkring os? Det har vi på vigtige områder ikke! Når nu det ene land efter det andet har nu fået øjnene op for, at markeds—økonomi er vejen til bedre levevilkår, social tryghed, bedre miljø og menneskelig frihed og værdighed — så må det undre, at den forstenede betonsocialisme på væsentlige områder synes at leve videre i bedste velgående her hjemme. Vi møder det på boligområdet — det skal jeg komme tilbage til — og vi møder det på arbejdsmarkedet. Resultatet er den strukturskabte arbejdsløshed. Venstre vil ikke finde sig i, at 8—9 procent af arbejdsstyrken i Danmark permanent skal betales — eller bestikkes, om man vil — til at holde sig væk fra arbejdspladserne. Det kan ikke være holdbart, at hensynet til systemernes “velerhvervede rettigheder” og hellige køer skal veje tungere end hensynet til det mindretal på arbejdsmarkedet — det udskudte B—hold

— der må betale med store menneskelige omkostninger. De systemer, der i sin tid blev opbygget på det danske arbejdsmarked til værn for de svageste, er for længst gået hen og er blevet netop de svage gruppers største fjende. Myten om, at dagpengesystemet er et udtryk for social ansvarlighed, og myten om den “solidariske” lønpolitiks velsignelser har hidtil fået lov til at blokere for opbygningen af sunde spilleregler på det danske arbejdsmarked. Der er ikke brug for nye analyser og udredninger. Der er brug for politisk handling. For vi kender nu kun alt for godt de arbejdsløshedsskabende systemfejl:

* Det drejer sig om et asocialt dagpengesystem, uden

ansvarsprincipper. Arbejdsmarkedets stærke A—hold har ingen

motivation til at aftale løn— og arbejdsforhold, der giver det svage

B—hold en chance for at være med.

* Det drejer sig om de stive faggrænser, for lille lønspredning, og savnet af en tillærings—løn, der tager hensyn til de unges muligheder for at være med.

* Det drejer sig om et særdeles højt niveau for understøttelse til lavtlønnede, og manglende økonomiske incitamentter til at skaffe sig arbejde eller gå i gang med en uddannelse.

* Det drejer sig om et lemfældigt forhold til rådighedsbegrebet.

* Det drejer sig om den lange dagpengeperiode, og den for lette adgang til at afvise et jobtilbud.

* Og det drejer sig om den høje beskatning af arbejdsindkomster, og adgangen for stort set hele befolkningen til at modtage sociale overførselsydelse.

Alle disse systemfeji er kendte. Både vore hjemlige eksperter og eksperter ude i Verden har år efter år tålmodigt repeteret dem for os. Hvis der ikke bliver lavet om på disse grundlæggende spilleregler på arbejdsmarkedet, så vil vi aldrig kunne bringe antallet af registrerede arbejdsløse ned under et niveau på 8—9 procent af arbejdsstyrken. Det er et uværdigt system, vi slæber rundt på. Et system hvor den lette adgang til dagpenge er blevet en sovepude for mange virksomheder og lønmodtagere. Et system, hvor beskæftigelsestilbud i praksis ofte går ud på at kvalificere den enkelte til nye dagpenge i stedet for til et job. Og et system, hvor kommunerne og alle andre, der i det daglige har problemerne helt tæt inde på livet, i bedste fald kan opnå at få rørt lidt rundt i gryden, så ledigheden bliver fordelt på lidt flere mennesker. Der må efterhånden være skabt politisk mulighed for at sætte ind overfor den systemskabte arbejdsløshed. Målet — en aktiv plads i samfundet for alle i den erhvervsdygtige alder — er vi jo alle fælles om, uanset politisk anskuelse. Og når det gælder den mere konkrete

indsats, så synes jeg, at den beskæftigelseskonference regeringen holdt i sidste uge, gav nogle interessante og positive signaler: Der var jo ingen, som stillede med en lang liste over opfindsomme forslag til alskens kunstige jobskabelses ordninger, hvor der opbygges perspektivløse jobs for skattemidler — til skade for rigtige arbejdspladser i den markedsøkonomiske del af samfundsøkonomien. Den slags forslag kom der ikke fra nogen af parterne — og det er nyt i dansk politik! Samtidig kom der klare signaler fra arbejdsmarkedsside om vilje til at påtage sig et større direkte ansvar — også økonomisk — for beskæftigelsen. Vilje til seriøst at tage fat på de centrale spørgsmål om dagpengesystemets finansiering og strukturproblemerne på arbejdsmarkedet. I ni år, hvor Venstre har siddet med regeringsansvar, har vores bagland kritiseret, at der ikke rigtig er kommet skred i reformerne i det store arbejdsløshedsskabende dagpengesystem. Det er de politiske muligheder skal og må være til stede for handling. Og for Venstre vil dette være en af de allervæsentligste opgaver i det kommende folketingsår.

Lige så vigtigt vil det være at begrænse de menneskelige og sociale følger af ledigheden. Vi skal væk fra, at virksomhederne blot kan sende arbejdsmarkedets B— hold over på offentlig forsørgelse. På skatteydernes regning. Erhvervslivet må tage sin del af ansvaret — og se en direkte interesse i at give plads til oplæring af kontanthjælpmødtagere og erhvervshæmmede. Og der må indgå adgang til genstart for førtidspensionister. En af de store opgaver for Venstres socialminister i den kommende vinter bliver at få en dialog i gang med arbejdsmarkedets parter om disse spørgsmål. Her er det ikke blot systemerne, der skal laves om — så mennesket sættes før systemet. Her er det også holdningerne blandt de “stærke” på arbejdsmarkedet, der skal bøjes, så der bliver plads til alle. Vi har i dag i alt for høj grad et samfund, der er delt op i dem der er

“med”, og kan løbe stærkt, og dem der er udenfor og slet ikke løber med. Vores socialminister har ofte sagt, at alle mennesker har noget, de er gode til. Og bedre kan det ikke udtrykkes, hvordan vi ønsker at ombygge både mulighederne på arbejdsmarkedet og vores socialpolitik i det hele taget.

Udgangspunktet for Venstre vil altid være det enkelte menneske. For os vil det politiske apparats opgave altid være at give det enkelte menneske frihed til en selvvalgt tilværelse, og mulighed for en aktiv og selvhjulpent tilværelse. Danmarks sociale systemer står på lerfodder. Aldrig har så mange mennesker her i landet modtaget offentlige overførselsindkomster som netop nu. Aldrig har så mange tilbragt dagligdagen i offentlige sociale institutioner.

Venstre har gang på gang sat de sociale problemer på dagsordenen, både i regering og Folketing og i den kommunale verden. I valgkampen gjorde vi kassedamen til valgets hovedperson — den kassedame, der var låst fast af systemerne, som ikke gennem en aktiv indsats kunne forbedre sin egen situation. Nej hvor blev de fornærmede, alle de, der har søgt at tage patent på de svage gruppers interesser — og som har bundet dem fast i fattigdomsfælden. Men hvor er det velgørende at få disse forhold frem i dagens lys. Et samfund, hvor flest mulige er gjort afhængige af offentlige udbetalinger og sociale systemer — det er ikke et samfund, som kan forenes med et liberalt menneskesyn.

Derfor tror vi ikke på lappeløsninger. Det er en helt ny socialpolitik, der er brug for. En socialpolitik der har det mål, at flest mulige mennesker skal kunne leve en selvvalgt og selvhjulpent tilværelse. Regeringen har netop nedsat en socialkommission, der skal kulegrave disse spørgsmål. Den store udfordring er at genskabe balancen i hele det sociale system. Det er jo et paradoks, at der stadigvæk er eksempler på, at det bedre kan betale sig at være på offentlig passiv forsørgelse, end at arbejde. Det tilskynder jo mange til ikke at gå ind og tage imod et lavt lønsarbejde, hvis bistandshjælpen giver mere end mindstelønnen på arbejdsmarkedet — og tænk på hvad det kan skade f.eks. unge og særligt udsatte grupper at stå overfor det valg.

Else har altså fået nok at rive i. Men de andre Venstre—ministre er også i gang med at gøre samfundet mere liberalt:

Boligministeren står her overfor en nok så massiv opgave, for næst efter arbejdsmarkedet er der vel intet sted, “beton—socialismen” er så tung, som netop på boligområdet. Nogen har med svidende sarkasme foreslået, at vi skulle bevare den danske boligsektor som et museum over planøkonomiens mangler. Se blot på fordelingen af boliger: Den egentlige skandale her er jo tilfældigheden i fordelingen af de gode og billige boliger, at forbindelser er afgørende, og at der ikke er et rimeligt forhold mellem pris og kvalitet. Så bliver det jo ikke de svageste, man beskytter. Tværtimod. Det er de veletablerede, lidt oppe i årene — og med de gode forbindelser. Taberne er de, der er henvist til det dyre nybyggeri — eller som slet ikke får en bolig, fordi det ikke kan betale sig at bygge. Men det lysner: Det er mere end 15 år siden, der sidst er indgået et mere omfattende boligforlig i Danmark. Det viser hvor stejlt parterne har stået overfor hinanden.

Men i foråret kom der endelig skred i udviklingen:

Først lykkedes det Svend Erik Hovmand — med få stemmers flertal — at få indført frihed til udlejning af ejerboliger — uden offentlig kontrol. Det første lille hul var slået i den boligpolitiske Berlinmur. Senere — efter meget lange og vanskelige forhandlinger — kom så et mere omfattende boligforlig, hvor første fase blev realiseret tidligt på sommeren. Målet er et friere og mere liberalt boligmarked, med en mere retfærdig husleje, med en styrkelse af ejendomsretten, med mindre bureaukrati og med langt større selvansvarlighed for den enkelte. På sundhedsområdet arbejder Venstres sundhedsminister stilfærdigt på at befri det enkelte menneske fra umyndiggørelse. Nøgleordene er stadig større rum for den personlige frihed og for selvbestemmelse. Ester lægger nu op til at sikre at borgerne selv kan bestemme, på hvilket sygehus de vil behandles. Vi bør selv kunne bestemme, hvor vi skal behandles. Ældre bør f.eks. have frihed til at blive indlagt i nærheden af voksne børn. Amterne løser sygehusopgaverne godt. Men der bør ikke være usynlige og uoverstigelige mure, der gennemskærer det danske landskab. Netop det kommunale område har givet anledning til stor diskussion. Skal amterne væk? Skal vi have større kommuner? Skal kommunerne kunne drive erhvervsvirksomhed? osv.

Strukturdiskussionen skal vi hilse velkommen. For ingen “struktur” kan naturligvis være den eneste rigtige og ufejbarlige til evig tid. Opgaverne i samfundet ændrer sig — og nok så vigtigt: Borgernes krav om aktiv deltagelse i folkestyret og om personlig frihed vokser. Derfor skal vi tage fat på diskussionen det rigtige sted. Og det er ikke en diskussion om kommunestruktur og kommunestørrelse. Nej diskussionen må starte med at vi ser på opgavernes fremtidige placering. Og her er udgangspunktet, hvad der tjener borgeren og folkestyret bedst. Her er det vanskeligt at forblive upåvirket af, at der er en nøje sammenhæng mellem kommunestørrelse og borgernes aktive deltagelse i demokratiet. Valgdeltagelsen ved de kommunale valg er generelt højest i de mindste kommuner. Og så er de forresten de billigste. Venstres kommunalpolitiske kontaktudvalg har netop udarbejdet et debatoplæg om fremtidens opgavefordeling mellem stat, amter og kommuner. Sæt det på dagsordenen i Venstres foreninger landet over. Selvom vi har et af Europas “gamle” folkestyrer, så er et folkestyre aldrig færdigt... Det lever og gror ved summen af menneskers aktive indsats. Så lad os høre, hvilke meninger der rører sig i Venstre—folket om denne sag. Debatten er også livlig om kommunernes og de kommunale organisationers adgang til at deltage i erhvervsvirksomhed.

Venstres indenrigsminister har slået fast — hvad alle jo godt ved — at sådan noget ikke er lovligt. Jeg er enig med Thor i, at det er gode og fornuftige regler, der gælder på dette område, og at folkevalgte i by— og amtsråd gerne må spekulere og investere alt det de vil i erhvervsproduktion — bare det er med deres egne penge, og ikke med skatteborgernes. Her har sommeren jo også vist, at det kan gå endda særdeles galt, når initiativ og foretagsomhed på erhvervsområdet udføres på kommunekassens regning — og risiko. Det er naturligvis urimeligt overfor de borgere, som skal betale for eventyret. Men den slags skaber jo også utryghed og mistillid til kommunalpolitikernes evne til at løse deres egentlige opgaver. Det bliver ikke bedre, når det er de kommunale organisationer, der deltager i erhvervsvirksomhed. Tværtimod er der god grund til at være særligt opmærksom på, hvilke opgaver netop de kommunale organisationer giver sig af med at løse. Og der er grund til at advare imod, at de påtager sig andre opgaver end dem, der naturligt påhviler dem. For Venstre har det altid været det helt grundlæggende princip, at ansvar og kompetence skal placeres så tæt på den enkelte borger som muligt. Decentralisering har været nøglebegrebet i årevis. Ønsket er, at ansvar og kompetence flyttes fra stat til kommuner, for at kommunerne i videst muligt omfang skal kunne delegerede kompetence videre til borgere og brugergrupper. Det er ikke meningen, at decentraliseringen fører til, at der i stedet opbygges magtkoncentrationer i de kommunale sammenslutninger. Derfor har vi i Venstre — med mange folkevalgte i den kommunale verden — et særligt ansvar for at fastholde den fornuftige arbejdsdeling mellem offentlig og privat virksomhed. Og det er godt, at vores indenrigsminister sørger for at holde alle fast på det. Også på uddannelsesområdet er der tit tummel — men Venstres undervisningsminister har nået meget:

Erhvervsuddannelserne er kommet til ære og værdighed. Frit skolevalg er nu blevet en selvfølge i næsten alle kommuner og i ungdomsuddannelserne. Med de nye skolebestyrelser har vi fået folkestyre i stedet for politikerstyre — og dermed har vi også trukket de “grænser for politik”, som Bertel med rette har gjort til en liberal mærkesag. Nu kommer Bertel også med en indholdsreform — med vægt på kultur, kundskaber og kreativitet i lighed med Venstres oplæg, som vi drøftede i går. Med nye gode læseplaner, og flere dansktimer, og en stor indsats for kvalitet, også i musik, billedkunst, historie, kristendomsundervisning og de andre humanistiske fag.

Bertel er forblevet tro mod sin højskolebaggrund... De der lidt vrængende kalder

Venstre et “handeishøjskoleparti” viser jo foragt både for handelshøjskolerne og for den kulturelle indsats, der er gjort i skiftende regeringer siden 1982. Nu kommer Bertel også med et revolutionerende oplæg om friere udbud og efterspørgsel i de videregående uddannelser — et åbent marked med friere valg for den enkelte og mere selvstyrende institutioner. Jeg synes, vi skal glæde os over den energi han nu — på tiende år — bruger på den post, hvor han allerede har opnået så store resultater. Landbrugsområdet er også præget af fremtidens opgaver. De vanskeligheder, dansk landbrug står overfor, kan på mange måder sammenlignes med de vanskeligheder, landbruget havde for 100 år siden — og som gav anledning til dannelsen af andelsbevægelsen, og dermed starten på produktion og eksport af mange nye produkter. Derfor er det helt forkert, hvis nogen tror at løsningen på landbrugets nuværende vanskeligheder er øget beskyttelse af erhvervet. Det er det ikke, selvfølgelig ikke. Nu som for 100 år siden løses disse problemer bedst ved øget liberalisering og større samhandel. Den fælles landbrugspolitik i EF må og skal ændres.

Det er uholdbart i længden at producere varer — med stigende tilskud — der ikke kan sælges, og derfor enten må destrueres eller sendes på lager. Men der er grund til at advare meget imod ændringer i den fælles landbrugspolitik, der blot betyder, at landmændene i Europa permanent bliver afhængige af offentlige tilskud, ved at en stadig større del af deres indtjening skal komme fra offentlige kasser, i stedet for fra produktion. Venstres landbrugsminister kæmper derfor for at få reduceret og afviklet de konkurrenceforvridende støtteordninger, der hindrer den frie markedsadgang. Og han gør det i et kapløb med de udfordringer, som følger af forhandlingerne om en friere verdenshandel — også med landbrugsprodukter — og med kravene om, at vi lukker op fra konkurrencen fra de nye demokratier i øst— og Centraleuropa. Dem kan vi naturligvis ikke fortælle det ene øjeblik om markedsøkonomiens velsignelser — for så i næste øjeblik at sige, desværre, vore producenter skal beskyttes, så vi vil ikke se Jeres varer.

Der er en sikker måde, hvorpå vi kan drive dem tilbage i de gamle systemer. Venstres målsætning for landbrugspolitikken er, at dansk landbrug skal sættes i stand til at klare sig selv uden offentlig støtte. Effektive landbrug skal kunne give indtjening til arbejdsvilkår, der kan måle sig med andre erhverv.

Et frit og konkurrencedygtigt landbrug skal også i fremtiden være en af grundpillerne i den danske samfundsudvikling. De værdifulde bidrag, som

landmænd og hele landbrugserhvervet gennem generationer har ydet til den økonomiske og kulturelle udvikling her i landet skal ikke sættes overstyr, ved at man gør landmændene permanent afhængige af tilskud fra offentlige kasser. Så Laurits har også nok at se til. Det har de andre også:

Venstres forsvarsminister har travlt med at tilpasse forsvaret til nye opgaver. Der bliver behov for stor fleksibilitet. I det forløbne år har vi set, hvordan forsvaret med stor dygtighed har løst opgaver så langt borte som i Golfen med udsendelsen af "Olfert Fischer", i Irak, da vi skulle skaffe danske, FN—vagter, og i Jugoslavien, hvor Danmark er det land, der har ydet det største bidrag til EF's observatørtjeneste. Det er godt at se dansk forsvar hævde sig udenfor landets grænser. Det er en kontant demonstration af, at dansk forsvar ikke — som en politiker fik sagt det tidligere på året — bare løber i vejen for de andre. Og vi ved fra det daglige arbejde, at ingen er mere øm over forsvarets omdømme og muligheder end netop Knud Enggaard. Venstres økonomi— og skatteminister har lige fået sin flotte karakterbog fra OECD. Den omtalte jeg ved indledningen til landsmødet i går. Han har ikke fået sit store ønske om skattelettelse opfyldt — endnu. Men han har tiden for sig. Så lur mig, om det ikke lykkes for ham. I det hele taget viser jo denne gennemgang af Venstre—ministrenes indsats, at den er fremtidsorienteret. Det samme gælder arbejdet i Venstres folketingsgruppe: Vi ser frem — vi beskæftiger os med de opgaver, der har at gøre med de nye tider. Men vi gør det med solid rod i afprøvede holdninger. Der har været tidspunkter, da det blev sagt om Venstre, at det var et døende parti...

Landbrugserhvervet skrumpede ind, medlemmerne blev færre, stemmetallene faldt, de unge rettede øjnene andetsteds hen. Vi var ikke med på noderne, sagde man. Vi var et gammelmandsparti. Vi forstod os ikke på at rette kompasset ind og indrette os på nye tider, nye ideer. Men stædigt holdt vi fast ved de gamle dyder, selv om vi blev kaldt reaktionære.

Stædigt holdt vi fast ved, at den enkelte må have ansvaret for sit eget liv. Stædigt holdt vi fast ved fællesskabet i NATO, ved fællesskabet i EF, ved modstanden mod tvang og diktatur og undertrykkelse. Stædigt holdt vi fast ved vores "frihed under ansvar", og stædigt vægrede vi os ved at deltage i de falske lokketoners dans. Måske var det i de år ikke altid lige så dejligt at være venstremand, som socialdemokraterne påstod det var at være socialdemokrat. Men vi holdt fast ved vore standpunkter, holdt fast i vore holdninger, gik ikke på kompromis med

vores ideologi. Det høstede vi utak for i perioder, og det er der stadig dem, som rynker på næsen ad. Men lad dem bare det. For det er jo ikke os, som i disse dage og uger og måneder bruger tiden på at diskutere, om vi i lyset af begivenhederne østpå nu også tør kalde os det, vi har kaldt os hidtil — eller om vi hellere må finde en rød blyant frem, og slå en tyk streg henover ordet “socialisme”. Og det er ikke os, der er på jagt efter en profil, eller ryster kompasset for at finde vejen, der fører lidt nærmere midten, eller lidt fjernere fra midten — eller i hvert fald i den retning, hvor der forventes at blæse lidt blidere vinde. Vi befinder os, hvor vi altid har befundet os. Og vi befinder os godt, skulle jeg hilse og sige. Vi siger i år — lidt frækt — at “Danmark har brug for Venstre”. Og vi siger lidt mindre frækt, at “Venstre har brug for dig”. Men jeg mener, vi har belæg for at sige begge dele. Danmark har brug for, at nogen tør sige tingene, som de er — og som de fleste jo i grunden meget godt ved, at de er. Danmark har brug for, at nogen tør tage de emner op, som mange alt for længe har søgt at gemme af vejen ved at lade som om, de ikke kunne drøftes i pænt selskab. Danmark har brug for, at nogen tør vise vej. At nogen tør have en holdning. At nogen tør tage et ansvar. At nogen tør indtage også upopulære standpunkter. Man kan så være enig med Venstre — eller man kan være uenig. Men Venstre ved man i hvert fald, hvor man har. Og i er vigtigt. Vigtigt for Venstre. Og vigtigt for Danmark. Men selvfølgelig er det lige så rigtigt, at Venstre har brug for dig — for vælgeren — for de stemmer, som kan give Venstre den styrke, der er nødvendig for at vi kan skabe det gode samfund, som kun liberalismens ideer kan sikre. Vi er i dag i den lykkelige situation, at vi har ungdommen med os. Når nogen i disse år vrisser “gammelmandsparti”, så er det af gode grunde ikke venstre, man vrisser ad. Nej det er ad 68—generationen og dens fortalere. Det er ad dem, der har kæmpet for formynderiet, for centralismen, for ligheden (der skulle gælde alle andre end dem selv), for staten (der altid vidste, hvad der tjente de andre bedst). Mange af dem har travlt med at løbe fra deres egen fortid, andre har svært ved at affinde sig med at det er forbi, og at de har tabt — og så er der naturligvis dem, der fornærmet påstår, at vi lever i en egoistisk tidsalder, og at problemet med Danmark simpelthen er danskerne. Det er naturligvis en trist konklusion at drage. Og heldigvis er den også forkert.

Hvad der er sket er, at det enkelte menneske igen er begyndt at tro på sig selv, på sine egne muligheder, på sin egen evne til at skabe en tilværelse, snarere end at få den serveret og rettet an i behandlersamfundets cafeteria. Det sker ikke fra den ene dag til den anden. Det er en proces, der tager tid. Men den er i gang, denne proces. Og den ledes af Venstre. Ikke fordi Venstre har en ny politik, eller

fordi vi vil noget nyt. Tværtimod. Men fordi Venstre står for det samme, vi altid har stået for, og fordi vi vil det samme, som vi altid har villet. Vi tror på det enkelte menneske. Vi tror på Danmark. Når man ved, hvad man skal tro på. Når man bevarer optimismen. Så falder Berlin-murene. Så dør tyranniet. Så bliver det muligt at leve i “frihed under ansvar”.

Kilde

Fra prof. Robert Klemmensens private samling

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Politisk tale, Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/uffe-ellemann-jensens-tale-ved-venstre-landsmoede-1991>